

Naturskyddsföreningen
Mora

Remissvar Svenska kyrkans skogsutredning Dnr KS 2024-1496

Skogsutredningen är unikt bra. Klara direktiv från kyrkostyrelsen med tydliga formuleringar om förändring av Kyrkans skogsbruk mot ökad hållbarhet har levererats. Utredaren har med stor kompetens och integritet klarlagt svagheter i nuvarande organisation och blottlagt motstridiga/svåröförenliga mål i det traditionella skogsbrukandet.

Med den faktiska nulägesbilden klarlagd har utredaren stakat ut vägen mot ett skogsbruk bättre anpassat till ekologisk, social, ekonomisk och ”andlig/existentiell” hållbarhet. Utredningsförslaget är väl underbyggt av modern forskning. En anpassning har gjorts till internationella överenskommelser och mål. Naturvårdsdebatten har lästs av med stor insikt och klokhet.

Det är nu avgörande att Kyrkan visar styrka och tydlighet i sitt agerande. För att kunna genomföra de förändringar som utredaren föreslår, måste styrningen över det egna skogsbruket återtas av kyrkostyrelsen/kyrkomöte. Ett mycket kompetent centralt råd för styrning, uppföljning och rådgivning måste inrättas. De kaosartade turerna under remisstiden visar med all önskvärd tydlighet nödvändigheten av detta.

Kyrkans sätt att bruka skogen måste harmoniera bättre med det budskap som predikas i våra kyrkor. Anta skogsutredningens förslag!

Förvaltning i helhetsperspektiv (kommentar till 12.1.1)

Vi är mycket positiva till utredningens förslag i sin helhet.

Direktiven som utredningen fick utgå ifrån att livet på vår planet idag är hotat av klimatförändringar och en massutrotning av arter. Dessutom ska Svenska kyrkan göra bot för tidigare övergrepp mot samerna, genom konkreta åtaganden vad gäller renens mark, som en del av försoningsarbetet med det samiska folket. Utredningen har gjort ett gediget arbete att hitta en ny balanspunkt där andliga, ekologiska och sociala aspekter väger tyngre än tidigare, medan ekonomisk hållbarhet bibehålls. Detta arbete står vi bakom. Vi anser att Svenska kyrkan kan, och bör, gå före och visa ledarskap i hållbar skogsförvaltning.

Svenska kyrkan har som organisation möjlighet och resurser att vara modiga, och visa på en hoppfull väg framåt i vår förvaltning av skogen, där ekonomisk vinst inte är det primära målet. Skogsförvaltningen ska ses som en del av kyrkans uppdrag med det överordnade långsiktiga målet att världen ska leva. Det är en fråga om kyrkans trovärdighet att ta ansvar för skapelsen genom handling och förmedlande av hopp.

Vi tillstyrker samtliga förslag, Se våra kommentarer under respektive förslag nedan.

Förslag på ändringar i kyrkoordningen 12.2.1-9 (s 318-328)

Förtydligad styrning av förvaltningen (kommentar till 12.2.1)

Så länge det säkerställs en hänsyn till de regionala och lokala förhållandena och ett ökat lokalt deltagande i förvaltningen så kan det balansera upp den ökade nationella styrningen.

Hänsyn till hållbarhetsdimensioner (kommentar till 12.2.2)

Vi är mycket positiva till utredningens förslag att andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet ska säkerställas och ersätta nuvarande skrivning om högsta möjliga totalavkastning.

Vi är positiva till att församlingarna föreslås få större inflytande genom att delges mer information och möjlighet till dialog kring skogsbruket inom det geografiska området.

Hållbarhet har en uppenbar lokal dimension vilket talar för ett ökat inflytande från församlingen. Hållbarhet behöver också ses i ljuset av hur de olika hållbarhetsdimensionerna samspelar med varandra på lokalt plan. I Moras bygder finns privata skogsägare jämte samfälligheter och bolag, vilket gör Mora till en plats där det skogliga sammanfaller med de sociala strukturerna på ett unikt sätt tack vare de sentida skiftesreformer bygden genomgått. Ett ökat hållbarhetsarbete i kyrkans skog enligt utredningens förslag kan i förlängningen stärka den lokala bygdens kompetens i att förvalta resurser där hänsyn behöver tas till många ibland konkurrerande aspekter.

Skogen i Mora och Norra Dalarna är enormt viktig för befolkningen både som inkomstkälla och som (andligt) rum att vistas i. Vårt område är starkt präglad av kulturarv såsom fäbodbruket, som nyligen blivit ett UNESCO immateriellt kulturarv, och traditionellt hantverk som bland annat kräver speciellt trävirke. Turismen i Dalarna ger också stora intäkter till den lokala ekonomin, där skogen spelar en viktig roll. Det starka friluftslivet i skogarna och flera viktiga leder, såsom Vasaloppet, Siljansleden och pilgrimsleden Romboleden, visar att skogen är viktig för människors hälsa, både kroppsligen och själsligen. För många är vistelsen i skogen en andlig upplevelse och läkande, vilket många av våra församlingsbor också uttrycker när vi frågar om skogens betydelse. Allt detta har kyrkan som skogsförvaltare en möjlighet att bidra till genom att de fyra hållbarhetsdimensionerna får större vikt.

Ökat inflytande från församlingarna (kommentar till 12.2.6)

I Mora förs samtal om skogens betydelse och det finns stor lokal kompetens kopplad till skogens betydelse för det lokala kulturarvet och den lokalhistoriska kunskapen om skötsel av skog och mark. Gemensamt ägda skogar är en del av det historiska arvet i Mora, vilket vi kan lära av. I Moras närområde finns samfällighetsägda skogar som tar betydande allmän hänsyn i sitt skogsförvaltningskap. Detta ger oss möjligheter att bidra med särskild kompetens till en god skogsförvaltning lokalt och samtidigt stärka bygdens sociala kapital. Socialt kapital är en nyckel för landsbygdsutveckling och därmed angeläget för kyrkan som en organisation och viktig samhällsaktör. Vi önskar att det ska finnas möjlighet att använda och stärka den lokala kompetensen i större utsträckning, även vid praktiskt skogsarbete. Redan idag bidrar församlingens sociala företag Mora Diakoni AB exempelvis vid röjning längs Romboleden och många av våra församlingsbor är skogsägare och skogsarbetare.

Att skogen förvaltas med ett större lokalt inflytande och utvecklar metoder för kontinuitetsskogar skapar också förutsättningar för ett bredare lokalt lärande, där kyrkan blir både inspiratör och föredöme för hållbart skogsbruk lokalt i bygden. De lokala relationerna med andra aktörer kan hjälpa till att stärka en mångfald av brukningsmetoder. I dessa sammanhang ska nämnas den

alltjämt existerande småskaliga husindustrin, hantverket, och de kulturella och andliga lager som är specifika för Mora. Hantverket har idag utmaningar att via marknaden hitta material av rätt kvalitet och kyrkan har egna behov av högkvalitativt virke. Vi vill att det ska finnas en möjlighet att påverka hur det avverkade virket tas vara på och att det ska kunna stanna i den lokala ekonomin. Utöver att täcka kyrkans eget behov av virke, ska högkvalitativt virke från kyrkans skog kunna användas i lokalt hantverk såsom exempelvis timmerhusbyggen, kyrkbåtar, korgmakeri, finsnickeri, etc.

Urfolksrättslig princip införs (kommentar till 12.2.8)

I vår närhet finns samebyar och vi vill understryka vikten av införandet av principen om fritt och informerat förhandssamtycke i kyrkoordningen. Det är en viktig del av Svenska kyrkans försoningsarbete med det samiska folket. Försoningsprocessen riskerar annars att bli tomma ord och det skulle gå ut över både vårt urfolks rättigheter och trovärdigheten för Svenska kyrkan i stort. Försoningen handlar om att visa med konkret handling att vi som kyrka menar allvar med vår ursäkt till det samiska folket.

Solidariskt kyrkligt ansvar (kommentar till 12.2.9)

Utredningen framhåller att förslagen ska ses i sin helhet och som beroende av varandra. Vi är positiva till hållbarhetsavgiften som en del av det helhetliga förslaget från utredningen, där församlingarna är med och bidrar till omställningen som behövs. Däremot är det ett olyckligt namn på en kostnad, då ordet "hållbarhet" kan komma att förknippas med något negativt. Till exempel kan det istället heta "omställningsbidrag", för att visa på att alla församlingar i solidaritet bidrar ekonomiskt till omställningen av skogsbruket.

Om skogsförvaltningen 12.3.1-4 (s 329-336)

Områden för biologisk mångfald och klimat (kommentar till 12.3.1)

Vi står bakom 20% avsatt skog som innebär att kyrkans skogsförvaltning i resten av landet kommer upp i samma nivå som vi har här i Moras område. Vi ser dock hellre en höjning till 30% som stämmer överens med de internationella målen.

Skogen finns inte till för endast människor, utan för alla dess arter och ekosystem, och för planeten i stort genom sitt upptag av växthusgaser. Kartläggningen av stiftets skogsinnehav i Mora församlings område visar att vi redan idag når upp till de föreslagna 20% avsatt skog. Dessa områden finns i regel på områden med låg bonitet eller är svårtillgängliga. I Moras område finns speciella geologiska förutsättningar tack vare meteoritnedslag och inlandsisen, samt biotoper med höga skyddsvärden. En mer ingående kartläggning kan påvisa att en mångfald av biotoper utspridda på flera områden är önskvärd för att bättre följa upp måluppfyllnad. Eftersom det i Moras område redan är avsatt över 20% av kyrkans skog ser vi gärna att vi framöver uppnår EU:s mål om 30%.

Äldre skog binder kol i upp till flera hundra år och det finns i kombination med hänsyn till biologisk mångfald och renens behov skäl att avsätta mer skog än idag. Vi stödjer detta.

Områden för anpassat trakthyggesbruk (kommentar till 12.3.2)

Att minska andelen trakthyggesbruk i kyrkans skogsförvaltning anser vi vara positivt, då vinnarna blir den biologiska mångfalden, klimatet, de existentiella och sociala värdena, landskapsbilden

och rennärningen. Vi tillstyrker även ökad miljöhänsyn i trakthyggesbruket enligt utredningens förslag.

Områden för naturnära skogsbruk (kommentar till 12.3.3)

Vi är positiva till utredningens förslag om ett mer diversifierat skogsbruk som tar mer hänsyn till vår natur genom målet om 33% naturnära skogsbruk, samt ökad hänsyn till rennärningens behov. Därmed är kyrkan med som ett föredöme och bidrar till ett lärande som behövs för omställningen av hela Sveriges skogsbruk.

Enligt utredningens förslag kan intäkterna till kyrkan minska med motsvarande ca 0,7% av 2023 års kyrkoavgift eller 0,4% av kyrkans samlade intäkter, bland annat som följd av den ökade andelen avsatt skog och naturnära skogsbruk. Vi anser att den förväntade minskningen av intäkter kortsiktigt är godtagbar med tanke på de stora vinsterna i de ekologiska, sociala och andliga värdena: liv, mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimat. Vi är också tacksamma att utredningen föreslår att gå före och lyssna på de goda exempel som finns i att få lönsamhet i naturnära metoder på sikt.

Insatser för att stärka genomförandet 12.6 (s 339-341)

Förslaget om att informationen om Prästlönetillgångarna ska bli tydligare på hemsidan är bra. Transparens är en förutsättning för att kyrkan ska kunna bli trovärdig i skogsfrågorna.

Produkter av virket (övrig kommentar till utredningen)

Skogsbruket handlar inte bara om brukandet i sig utan även om användandet av virket som väl tas ner. Enligt utredningen bör vissa äldre träd kunna "avverkas för specialändamål och för träprodukter" (s.332), och det framhålls att ökat kontinuitetsskogsbruk (blädning) bidrar till att få fram grövre virke som kan generera större intäkter (s.336), när det kan produceras mer långlivade produkter.

Det är viktigt att virket används till mer långlivade produkter för att koldioxid ska lagras. Ett ökat uttag av äldre träd och minskad gallring som en följd av minskat trakthyggesbruk och ökat naturnära skogsbruk styr mot en högre andel grövre virke som kan brukas som timmer. Detta gynnar såväl den lokala byggbranschens tillgång till material samt bidrar till mer kolinlagring tack vare produkternas ökade livslängd. I dagsläget styr inte stiftens skogsförvaltning vad uttaget från skogen används till, enligt förvaltningen i Västerås stift. I Mora församling menar vi att kyrkans skog bör gå till mer långlivade produkter än idag och att det ska gå att påverka lokalt vad virket används till så att det exempelvis kan gynna lokalt hantverk, specialprodukter och kyrkans egna behov.

Ytterligare kommentarer:

Något som inte tas upp i utredningen är frågan om markexploateringar för till exempel solcellsanläggningar. Vi vill betona vikten av att bevara skog och våtmarker på grund av dess enorma betydelse för kolinlagring, biologisk mångfald och andra andliga och sociala värden. Solcellsanläggningar ska inte placeras på myr- eller skogsmark eftersom det inte finns någon påvisad klimatnytta med det.

Tack för denna gedigna utredning. Nu hoppas vi att Svenska kyrkan ska kunna bli ett verkligt föredöme för andra skogsbolag och att kyrkan ska bli mer sammanhållen och sänder ett samlat budskap i ord och handling.

Styrelsen Naturskyddsföreningen Mora